

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/316/2015
Identifikačné číslo spisu:	7612221883
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7612221883.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Q. H., bývajúceho v R., F. XXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Buročim v Spišskej Novej Vsi, Chrapčiakova 7, proti žalovanej Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska 2, IČO: 31 690 904, zastúpenej advokátom JUDr. Gabrielom Gulbišovm, v Košiciach, Boženy Nemcovej 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 9 C 355/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 11. septembra 2014 sp. zn. 2 Co 404/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach 2 Co 404/2013 z 11. septembra 2014 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Spišská Nová Ves rozsudkom z 19. júna 2013 č.k. 9 C 355/2012 - 151 zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice so sídlom v Košiciach Alžbetina č. 41, vydaný 19. januára 2012 sp. zn. 2 C 87/2012. Odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku a žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 237,97 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Uložil žalovanej aj povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok zo žaloby vo výške 99,50 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Výkonaným dokazovaním mal preukázané, že medzi žalobcom a žalovanou existoval zmluvný vzťah založený poisťnou zmluvou z 11.decembra 2007 pod číslom 4021590493, pričom koniec poistenia bol účastníkmi dojednaný na 25.decembra 2049. Konštatoval, že poisťná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania je spotrebiteľskou zmluvou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Zo zmluvy je zrejmé, že žalovaná ako poisťovateľ konala v rámci predmetu svojej činnosti podľa výpisu z Obchodného registra a žalobca mal postavenie spotrebiteľa, lebo uzatvoril zmluvu ako fyzická osoba. Pre spotrebiteľské zmluvy je charakteristické, že sa jedná o zmluvy, ktoré sú uzatvárané opakovane s veľkým počtom zákazníkov na vopred predtlačených tlačivách a spotrebiteľ nemá možnosť zmeniť obsah takto navrhnutých zmlúv. Týka sa to aj predmetnej veci, pretože poisťná zmluva bola vyplnená na vopred pripravenom predtlačnom tlačive. Poukázal na to, že predmetnou žalobou sa žalobca domáhal

zrušenia rozhodcovského rozsudku, ktorá bola podaná v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote. Rozhodcovská doložka, na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodoval je formulovaná vo všeobecných poisťných podmienkach, konkrétne v časti XV a je súčasťou textu splyvajúceho s ostatnými zmluvnými podmienkami uvedenými vo všeobecných poisťných podmienkach. Podľa uvedenej rozhodcovskej doložky všetky vzájomné spory a sporné nároky poistenia sa mali riešiť v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská doložka tak znemožňuje poistenému spotrebiteľovi zvoliť spôsob riešenia prípadného sporu a núti ho v prípade sporu podrobiť sa výlučne rozhodcovskému konaniu a tým odoberá možnosť brániť svoje práva pred všeobecným súdom. Z uvedeného dôvodu rozhodcovská doložka spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnosti zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. V tejto súvislosti poukázal na Smernicu č. 93/13 EHS. Je neprijateľné, aby rozhodcovské konanie bolo dojednané, ako výlučný prostriedok na riešenie akejkoľvek spotrebiteľskej zmluvy. Nie sú preto žiadne pochybnosti, že takáto zmluvná podmienka je absolútne neplatná. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 11.septembra 2014 sp. zn. 2 Co 404/2012 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.) a zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi trovy odvolacieho konania vo výške 67,88 eur na účet jeho právneho zástupcu a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Uviedol, že prvostupňový súd v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, z ktorého vyvodil správny právny záver a osvojil si odôvodnenie prvostupňovým súdom. Na zdôraznenie odôvodnenie prvostupňovým súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkázal (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia poukázal na to, že rozhodcovská doložka, ktorá mala založiť právomoc rozhodcovského súdu je neplatná, nakoľko ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Nebolo možné prihladiť na odvoláciu námietku, podľa ktorej súd prvého stupňa neakceptoval dôkaz a to záznam sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klienta z 11. decembra 2007, na ktorý na pojednávaní 19. júna 2013 poukazovala žalovaná. Nakoľko toto tvrdenie uvádzané v odvolaní nie je pravdivé. Z obsahu zápisnice o pojednávaní z 19. júna 2013 nevyplýva, aby žalovaná poukázala na uvedený listinný dôkaz a navrhovala vykonanie dokazovania v tomto smere. Za nedôvodnú je potrebné považovať odvoláciu námietku, v zmysle rozhodcovská doložka bola platne uzavretá, bola jednoznačne individuálne dojednaná, lebo tak ako bola zakomponovaná vo VPP splynula s ostatnými poisťnými podmienkami, jej obsah spotrebiteľ nemohol žiadnym spôsobom ovplyvniť a ani sa s ním dôsledne oboznámiť, aj keď rozhodcovská doložka bola vo VPP zvýraznená tabuľke a označená ako „Osobitné zmluvné dojednania“ možno jednoznačne uzavrieť, že fakticky splynula s ostatnými poisťnými podmienkami, keďže nasledovala ako pokračovanie predtlačenej formulára v nepriehľadnom texte písanom drobným písmom a tiež bola podpísaná v rovnaký deň ako VPP, preto správne uzavrel súd prvého stupňa, že rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná. Žalovaná v konaní nepreukázala skutočnosť, že žalobca mohol jej uzavretie vylúčiť alebo zmeniť jej obsah ako zmluvného dojednania. Nemožno opomenúť skutočnosť, že výslovne v rozhodcovskej doložke bolo odkázané na článok XV VPP, ktoré sa jednoznačne stali súčasťou poisťných podmienok. Rozhodcovská doložka zakotvila výlučnú právomoc rozhodcovského súdu vec prejednať, čo taktiež zakladá dôvod je neprijateľnosti podľa § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka. Neplatná rozhodcovská doložka nemôže založiť právomoc rozhodcovského súdu na konanie a rozhodnutie a súčasne je dôvodom pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z. Výrok o trovách odvolacieho konania odôvodňuje ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala odvolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa, priznal jej náhradu trov konania a odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že sa jej postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom ako aj z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala, že odvolací súd nepresvedčivo zdôvodnil, prečo pred súdom prvého stupňa nebol vykonaný dôkaz ňou navrhnutý, a to výsluch sprostredkovateľky poistenia. Rovnako namietala, že pokiaľ oba sudy nepovažovali listinný dôkaz - záznam sprostredkovateľa poistenia o potrebách a požiadavkách klienta - za adekvátny dôkaz pre individuálnosť

dojednania rozhodcovskej doložky, museli mu byť známe zákonné povinnosti sprostredkovateľa poistenia, ktoré mu ukladá vyrozumieť klienta s alternatívnou formou riešenia sporov. V tejto súvislosti mali sudy požadované dôkazy vykonať a vyhodnotiť. Ďalej namietala, že práve záznam sprostredkovateľa poistenia - ako súdom nevykonaný listinný dôkaz - a - výsluch sprostredkovateľa poistenia - mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Rovnako uviedla, že sudy nesprávne skutkovo vyhodnotili pre účely svojho rozhodnutia, že rozhodcovská doložka sa nachádza v čl. XV. Všeobecných poistných podmienok (ďalej VPP) žalovanej, resp. v Zázname sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klientov. Poukázala na to, že rozhodcovská doložka sa nachádza v tzv. Osobitných zmluvných dojednaniach č. 01/2007, ktoré sa nachádzajú za textom VPP a táto bola jednoznačne formulovaná tak, že každý poistenec rovnako ako aj žalobkyňa v tomto prípade mala rovnocenné dve možnosti si toto dojednanie prijať, resp. neprijať. Namietala aj nesprávne posúdenie charakteru tohto sporu a zastala opačný názor, že vec nie je spotrebiteľským sporom, ale typickým sporom o zrušenie rozhodcovského rozsudku, v ktorom ide o vecné preskúmanie postupu rozhodcovského súdu. Mala za to, že nie je možné stotožniť sa so všeobecným záverom súdov, že rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách je neplatná, a to preto, že nebola individuálne dojednaná, ev. pre hrubý rozpor s dobrými mravmi. V tejto súvislosti poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 499/2012. Taktiež uviedla, že oba sudy aplikovali vnútroštátne normy zamerané na ochranu spotrebiteľa, ktorých východiskom je smernica 93/13/EHS, boli preto povinné rovnako interpretovať a aplikovať právne normy v súvislostiach a s prihliadnutím na zámer tejto smernice obsiahnutý v jej 19. odôvodnení, ktoré sa týka poistných zmlúv. Poukázala na nesprávny preklad smernice slovenským zákonodarcom a nadväzne na to nesprávnu implementáciu medzi tzv. neprijateľné podmienky, čo malo podľa jej názoru za následok, vylúčenie použitia rozhodcovského konania v spotrebiteľských zmluvách. Uviedla, že v dôsledku individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky v tomto prípade, nemôže súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Poukázala aj na skutočnosť, že sudy test primeranosti v zmysle čl. 19 Smernice nevykonali a nezabezpečili si ani objasnenie skutkového stavu potrebného na vyslovenie správnych právnych záverov o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky medzi žalobcom a žalovanou. V závere ešte citovala rozhodnutia okresných a krajských súdov, ktoré v obdobných veciach rozhodli o rozhodcovskej doložke ako o individuálne dojednaní, a teda platnej.

Žalobca súhlasil s rozhodnutím súdov nižších stupňov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), za splnenia podmienky vyplývajúcej z § 241 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné.

Dovolanie možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu len v prípadoch, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namietala alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti

dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

V zmysle článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo a verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávisle a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach a záväzkoch.

V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane.

Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktívne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

V tejto súvislosti je potrebné vychádzať z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESĽP), vo veci Trančíková proti Slovenskej republike z 2. decembra 2014 (sťažnosť č. 17127/12) z ktorého vyplýva, že vyjadrenie účastníka konania vo veci (vrátane vyjadrenia k opravnému prostriedku protistrany), ktoré obsahuje riadnu právnu a skutkovú argumentáciu je potrebné považovať za také vyjadrenie, ktoré je potrebné subsumovať pod požiadavku, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o ňom a eventuálne sa k nemu aj vyjadriť. Z predmetného rozhodnutia, ako aj z ďalšej judikatúry ESĽP vyplýva, že konkrétny význam dotknutého vyjadrenia je málo dôležitý, keďže je na účastníkoch konania aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Zároveň ESĽP v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že nedoručenie vyjadrenia protistrany k opravnému prostriedku podanému sťažovateľkou v jej veci vednej na Okresnom súde Trnava a v štádiu odvolacieho konania na Krajskom súde v Trnave je porušením článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V predmetnej právnej veci došlo k rovnakej procesnej situácii, nakoľko žalovaná podala odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Spišskej Novej Vsi z 19. júna 2013 sp. zn. 9 C 355/2012 a žalobca podal vo vzťahu k tomuto odvolaniu svoje vyjadrenie z 15. augusta 2013, ktoré bolo na súd prvého stupňa doručené 16.8.2013 avšak protistrane t. j. žalovanej ako odvolateľke doručené nebolo, z čoho vyplýva, že s ním nebola oboznámená.

V zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia ESLP je preto povinné konštatovať, že aj týmto postupom súdov nižších stupňov (t.j. Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi i Krajského súdu v Košiciach, ako odvolacieho súdu), ktoré nedoručili vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej odvolateľke došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň k odňatiu možnosti žalovanej konať pred súdom, čo je potrebné považovať za procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v nadväznosti na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. a § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.

Dovolací súd teda prihliadol na vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá sa vyskytla v štádiu odvolacieho konania v podobe nedoručenia vyjadrenia žalobcu k odvolaniu žalovanej.

Odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom znamenajúce porušenie práv na spravodlivý proces zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť. Dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou odvolacieho súdu bude doručiť vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej a až po vykonaní tohto procesného úkonu bude možné pokračovať v odvolacom konaní.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.